

PRIMORSKI LIST

Poučljiv list za

slovensko ljudstvo na Primorskem

„Primorski List“

izhaja vsaki prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu.
Cena za celo leto 1 gl. za pol leta 50 nov. Posamezne številke se prodajajo v šolskih in nunskih ulicah po 4 nov.

V Gorici, dne 10. januarja 1895.

Uredništvo in upravnštvo

mu je v Gorici, Travniki št. 13. — Nefrankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo (glase in naznanila sprejema upravnštvo po pogodbi).

V IMENU JEZUSOVEM

Ali ni skoraj čudno, dragi čitatelj, da začnemo list v Imenu Jezusovem? Res je čudno, ker smo to sladko ime skoraj pozabili. Pozabili smo, da je čeznaravna milost božja ravno tako potrebna za srečno politiko t. j. za srečo in blaginjo celih narodov in držav, kakor je potrebna za srečo in zveličanje vsakega človeka. V katekizmu se ljudje pač učijo, da brez milosti božje je vse naše delo brez sadu, toda komaj pridejo iz cerkve, vže pozabijo večno resnico, da je Jezus Kristus blagoslov in veselje vsakega človeštva. V cerkvi se govori v Imenu Jezusovem, v šoli pa, na akademijah, v državnem ali deželnem zboru, v starešinstvih, v vojašnicah, v delavnicah — se govori v imenu znanosti ali pameti, v imenu orožja in streljiva, in po celo leto ne slišimo v zbornicah sladkega Imena Jezusovega. Zborovanje in delo se začne „v imenu naroda“ ali „v imenu vladarja“ ali „v imenu svobode“, vselej brez molitve, in ne v Imenu Jezusovem. Zato po zborujejo brez konca in kraja, za to delajo brez blagoslova božjega.

Bliža se prelepi praznik sladkega Imena Jezusovega. Dne 20. t. m. bode to zveličavno ime počesčeno po celem svetu. O naj bi vsi narode izprevideli, da če z Jezusom ne zbirajo, raztresajo darove božje; naj bi izprevideli kralji in državniki, ki vladajo narode, da brez milosti božje je človeška učenost prazna, pridnost brez blagoslova in sadu! Naj bi ta resnica razsvetlila in posvetila vse stanove, duhovne in delavske!

Za našo katoliško Avstrijo je praznik Imena Jezusovega dan posebnega veselja in posvečenja. Pradedje našega presvitlega cesarja in njih pobožni narode izprosili so od papeža Inocencija XIII. poseben blagoslov, namreč popolnoma odpustek vsem vernim, ki prejmejo sv. sakramente v osmini Imena Jezusovega in gredo h sv. maši molit za sv. cerkev. To je posebno častno za našo Avstrijo, da je posvečena Imenu Jezusovemu. Toda v novjšem času so začeli liberalci prorokovati tudi Avstriji srečo „v imenu znanosti“, v „imenu svobode.“ Za to so se trudili izbrisati Ime Jezusovo iz spomina avstrijskih narodov. Žal, da se jim je marsikaj tudi posrečilo in naša Avstrija ni več tako vdana Imenu Jezusovemu, ko leta 1722, ko si je izprosila posebnega blagoslova od sladkega Imena. Hoteli bi nam vsiliti šole brez Imena Jezusovega pa tudi sv. zakon, zbornice, postave, vojno. Take želje in namene imajo liberalci, framasoni in judje za našo Avstrijo. Gorje Avstriji, ako

bi se te hudobne želje vresničile! Za to pa čuvajmo. Ljubezen sladkega Imena in ljubezen domovine in cesarja nas kliče na boj in delo proti nasprotnikom Imena Jezusovega. Skrbimo torej naj prej vsaki za se in po moči tudi za druge, da bo Ime božje povsod posvečeno. Da, povsod v družinah in občinah, v deželah in celi državi, v cerkvi in v šoli, v uradu in v delavnici, v zbornici in vojašnici: počesčeno bodi sladko Ime Jezusovo!

Politične stranke v državni zbornici.

Jeden iz mej sklepov I. slov. shoda se glasi:

V obrambo naših verskih in narodnih pravic spoznava prvi slov. katoliški shod potrebo tesne zveze katoličanov raznih avstrijskih narodov in izraža srčno željo, da bi na podlagi narodne enakopravnosti vsi narodi avstrijski združili se k skupnemu, složenemu delovanju za moč, čast in slavo skupne avstrijske domovine, po vzvišenem geslu presvitlega vladarja: „Z združenimi močmi!“

Potreba je res velika, da se katoličani združimo, ker se tudi liberalci vseh narodov družijo, ko se gre proti sv. cerkvi, in ker so katoličani posameznih avstrijskih narodov prešibki, da bi se mogli uspešno vpreti nasprotnikom. Zavoljo tega je prav potrebno in pametno, da se katoličani vseh narodov združijo in združeni vojskujejo proti združenim liberalcem. Zavoljo tega je prvi slov. kat. shod sklenil, da se morajo tudi Slovenci tesno zvezati s katoličani raznih avstrijskih narodov. Posebno slovenski državni poslanci bi morali se zavezati z drugorodnimi katoliškimi poslanci v — čisto katoliško stranko (centrum), ki bi odločno, brezobzirno skušala državne postave zopet pokristjaniti in tako po naj gotovejši poti pospeševati srečo narodov.

Vodilna zvezda „Primorskemu Listu“ so sklepi I. slov. kat. shoda. Zavoljo tega smo bili in bomo za katoliški centrum v državnem zboru. Tudi ljudstvo bomo podučevali in vzgajali, da bode od svojih državnih poslancev tirjalo, naj osnujejo na Dunaju katoliški centrum.

Kaj imamo zdaj v državnem zboru? Dve glavni skupini, ki se imenujeta: ena koalicija, druga opozicija. Ni edna ni druga od teh strank ni katoliška. Drži je vkup le trenutni gospodarski, ali narodni dobiček, ali pa le osebno prijateljstvo ali sovraštvo. Ko so edno in drugo stranko vstvarjali (pred enim letom), niso o veri niti črhili, da, celo rekli so, da načela sicer ohranijo ali v zbornici je pustijo na stran. Opozicija kot stranka — v nji so tudi brezverski Mladočehi — je morda še manj katoliška ko koalicija.

Naš list, katerega geslo je „Vse za vero, dom, cesarja“, se ne more vneti ni za edno ni za drugo. Varovali se bomo toraj kaj storiti, kar bi vtegnilo edno ali drugo stranko vtrditi ali njeno življenje podaljšati. Pač pa se bomo, kar se nas tiče, vseh postavnih sredstev posluževali, da bi obe oslabili in, če mogoče, tudi razrušili in iz njunih vporabnih razvalin in iz novega materiala sezidali ponosno novo zgradbo — katoliški centrum.

Četudi nismo toraj načelno ni za koalicijo niti za opozicijo, vendar ne bomo vsega zametali, kar katera teh strank sproži in vkrene. Katoliška morala ukazuje v bogati celo takega vladarja, ki si je po krivici prisvojil vlado, v tistih rečeh, katere so neobhodno potrebne za občno blaginjo in navadna opravila. Tem bolj smo dolžni dobro, katero vkrenejo obstoječe različne stranke zaznamovati, odobriti in podpirati. Tako je „Primorski List“ vedno ravnal in bode ravnal tudi v bodoče. Tako ravnati se ne pravi obstoječe nekatoliške stranke načelno priznati ali jih braniti kot prave, ampak to je le pravičnost, katero smo dolžni tudi nasprotniku. Le kak čuden prijatelj in zaslepljen nasprotnik mogel bi tako pravično krščansko ravnanje razupivati za nedoslednost in breznačelnost.

Kdor bi pa napovedal vpor vsaki obstoječi stranki in jo pobival naj vkrene tudi — dobro, oznanoval bil s tem brezvladje (anarhijo), katero peha narode v nepokornost, surovost in nesrečo.

Ako hočejo nekateri slovenski listi oznanjevati anarhijo in zameniti pamet s „palico, z betom, železnim drogom“ in husitskim cepcem — naj gledajo, kaj delajo. Mi se od njih ne bomo dali strahovati, mi ne bomo drli za njihovo zastavo, toliko bolj ker vemo, da jim je le do hujškanja in do obilnega zaslužka.

Mi bomo dobro v koaliciji in opoziciji priznavali in podpirali, slabo pa gradili. Načela teh strank ne bomo nikdar za pravo priznali, pač pa dokazovali njih breznačelnost — a na drugi strani bomo mej ljudstvom širili politična načela, kakor jih umeva katoliška cerkev, posebno Leon XIII. Tako upamo tudi pri primorskih Slovencih pripraviti pot za katoliški centrum, kateri naj zopet pokristjani naše postave in ustanove, da napoči v znamenju katoliških načel avstrijskim narodom časna sreča in — večna.

Preosnova davkov od zemljišč.

I.

Naj rajše bi prinesli svojim naročnikom veselo novico, da z novim letom 1895. se začno davki odpisavati. Taka novica bi bila

neresnična, ker davki bodo prav gotovo vedno večji, ker so potrebe in dolgi vedno večji. L. 1895, bomo potrebovali za šolo več ko lani, i. t. d. Od kod naj se vzame, ako se davkov ne poviša?

Vender pa smemo poročati, da se bodo kmetiskim davkoplačevalcem in malim obrtnikom davki nekoliko znižali od 1. januarja 1896 naprej. Minister je za trdno obljubil olajšanje 10 od sto in za pozneje morda še 5 od sto.

Državni zbor se temu olajšanju pač ne bo vpiral. Izprevideli so celo liberalci, da je na zemljišču preveč davka, da je davke krivično razdeljen, da trpijo mali obrtniki (čevljarji, krojači i. t. d.), a veliki prekupci plačujejo razmeroma premalo davka. Te krivice hočejo deloma odpraviti. Deloma, pravimo, ne popolnoma, ker liberalci ne smejo preveč obkladati bogatih bankirjev, od katerih so odvisni.

Za zdaj se je sprejela postava (dne 18. dec. m. l.), da se sestavijo deželne katastrofe komisije 6-18 mož, ki bodo davčne katastrofe pregledale, vredile, krivice in pomote zaznamovale in na zadnje nasvetovale potrebne premembe.

Polovico udov deželne katastrofe komisije imenuje minister, polovico pa izvoli deželni zbor. Upajmo, da pridejo v komisije razumni, vestni in pravični možje.

Kako nalogo bodo imele komisije? Pregledavale bodo zemljiščne katastrofe (bukve), da se prepričajo o pomotah in premembah. Pred 20 leti so naše zemljiščne knjige vredile po tedanji ceni. Toda marsikaj so krivo zapisali, marsikaj se je pa od tedaj spremenilo. Na primer: Nekatere pušče so zapisali za vinograde, njive za senožeti i. t. d. V zadnjih 20 letih so se nekatere njive opustile za travnike, nekateri pašniki zboljšali v gozde i. t. d. Ravno tako bo komisija sprejela znižanje davka pri onih kosih (parcelah), kjer je bila pomota cenilne komisije očitna (auffällig). To in samo to se bo premenilo. Poljedelci so pač upali, da se napravi nova cenitev zemljišč, ker zadnji čas nesejo zemljišča mnogo menj ko zdaj 20 let; delavci na deželi so dragi, boleznj na trti in sadju so trajne, povodnji grozovitejši, plače in dohodki drugih stanov v mestu so mnogo boljši; za to bi po pravici pričakovali tudi kmetje novo razreditev zemljišč in pa novo cenitev. Če se vsem viša dohodke, naj se še kmetom poviša! Prepričani smo, da bodo katoliški poslanci povzdignili glas za poljedelce, a prav gotovo zastoj, ker

večina državnih poslancev niso zastopniki kmetov.

Deželna komisija za Goriško bo imela 6 mož: 3 izbere minister, 3 pa deželni zbor iz davkoplačevalcev. Predsednik komisiji je c. kr. namestnik. Komisija za Istro ima 6 mož, za Trst tudi 6, za Kranjsko 8, za Stajersko 10, za Koroško 8. Vsaka komisija ima ravno toliko namestnikov kolikor pravih udov, katerih polovico izbere minister, polovico pa deželni zbor. Ta volitev se bo takoj izvršila.

Toliko o namenu katastrofov komisij. Slavna županstva in vse izobražene prijatelje ljudstva opominamo, naj ljudstvo poučijo, kje, kadaj in zakaj se imajo pritožiti. Ni dovolj, da županstva to samo enkrat razglasijo, ker se ljudje navadno za razglase ne zmenijo, ampak treba bo ljudi večkrat opominati in vprav s prstom pokazati, kje se jim godi krivica in kje jim je iskati pomoči.

Deželni zbor goriški

(seja 8 januarja ob 5 uri pop.)

Deželni glavar grof Fr. Coronini odpre sejo in naznani, da je presvitli cesar potrdil začasni deželni proračun.

Na to predloži vladno predlogo, ki nasvetuje posebne podpore in olajšanje družbi za namakanje Tržiškega polja.

Posl. Dottori predlaga, naj se ta predloga, izroči posebnemu odseku, kar je zbor sprejel.

Na to se je prebrala lepa vrsta prošenj za podpore od vseh strani. Prošnje so izročili odsekom.

Grof Alfred Coronini in slov. poslanci so stavili vprašanje (interpelacijo) c. kr. vladi 1. ali misli primerno razširiti tesno koroško cesto po Soški dolini; 2. ali boče korenito popraviti in vtrditi cesto od Bolca čez Predil.

Vladni komisar je interpelacijo sprejel, rekoč, da jo predloži c. kr. vladi.

Na to je vit. Pajer v kratkem slovesnem govoru napovedal častito petdesetletnico vladanja Njega Veličastva Franca Jožefa I. l. 1898. Naša dežela mora tekmovali z drugimi, ker je presvitlemu vladarju veliko dolžna. V dostojno proslavo srečnega dogodka in v večem spomin slavnemu vladarju, dobrotniku, naj se zgotovi do 2. dec. 1898 dobrodejno ali milosrčno delo na stroške goriške dežele. Nadaljna skrb za to

očetu, zapuščenih sirot, sovražni srd ni prizanašal. Hudobneži stregli so mu po življenju. Ko je v kapelici poučeval krščanski nauk, vstrelil je nekdo skozi odprto okno nanj, toda prestrelil mu je samo talar, edini, katerega je Bosco imel. Mati Božja rekel je don Bosco, me je obvarovala. — Mei poslednjimi mestnimi hišami in njegovim domom, kjer je imel prvo zavetišče, bila je tedaj samota, ki je bila zelo razupita. Mnogo noči vračal se je don Bosco od svojih opravil po tej samotni domov. Toda Gospod zvestega svojega služabnika ni zapustil ter mu poslal čuvaja, velikega, sivega psa. Kedar se je don Bosco zakasnil v mestu, pridružil se mu je pri poslednji obljudeni hiši zvesti sivec, ter ga spremljal do hišnih vrat, tam pa zginil. Čudesna žival rešila je don Boscu večkrat življenje. Ne samo po turinski okolici, marveč tudi v družih daljnih krajih pridružil se je po noči don Boscu čudetni sivec. Poslednjič videl ga je l. 1866 v Castelnovu, kjer ga je rešil po noči grozovitih psov, ki so ga napadli v samotnem vinogradu. Neutrdujiv kakor mravlja zbiral je okolu sebe zanemareno mladino. Njej posvetil je vse svoje življenje in Bog podpiral ga je čudežno v njegovih podjetjih. Vse svoje življenje ostal je zvest sin Marijin, katera mu je večkrat očitno pokazala svojo naklonjenost.

Toda moči začele so zapuščati delavca Gospodovega. Obilno delo, trud in skrbj ukončale so polagoma 72 letnega starčka. Uže 24. oktobra 1887, pisal je svojemu znancu: „Blizajo se mi zadnji dnevi. V no-

delo naj se izroči deželnemu odboru. Ob koncu predlaga nujnost nasveta.

Glavar je takoj povabil poslance, naj sklenejo nujnost, kar so navdušeno storili.

Na to so se odobrile izvolitve č. gg. Bl. Grče, I. Klančiča in I. Michiellija.

Deželni odbor je predložil končne račune o deželnih zalogih za l. 1894 in proračune za l. 1895.

Ob koncu so se sestavili odseki takole:

Pravni odsek: Pajer, Grča, Bernardelli, Gregorčič, Lovisoni, Tonkli Nik., Verzeznassi.

Finančni odsek: Maurovich, Gregorčič, Ritter, Rojic, Tonkli Jož., Locatelli, Verzeznassi.

Peticijski odsek: Dottori, Abram, Michielli, Coronini A., Klančič, Kocjančič, Venuti.

Za Tržiško polje: Dottori, Pajer, Gregorčič, Rojic, Ritter, Tonkli J., Verzeznassi.

Za železnice: Tonkli Jož., Pajer, Gregorčič, Lovisoni, Rojic, Venuti, Coronini A. Prihodnje seje dan določi glavar.

RAZNOTEROSTI.

„Slovenec“, katoliški dnevnik v Ljubljani vpliven in izboren časopis, se nas je vže večkrat preprijazno spomnil. V štev. 5. t. l. piše o našem listu:

„Razveselili smo se iskreno letošnje prve številke „Primorskega Lista“, ki sedaj izhaja trikrat na mesec in velja le en golinar. List je dobil ob novem letu krasno novo glavo, ima lepe članke, raznovrstne dopise, listek, drobnjavo, sploh gradivo zelo primerno zbrano in lepo vrejeno. Pisava je vseskozi jasna, odločna, a povsod dostojna. To je najlepši odgovor na ostudno, nizkotno revskanje „Soče“, katera vzlasti okoli novega leta piha in vdriha na vse strani in to vse zato, da bi drugim listom ugrabila kakega naročnika, ter ga pridobila sebi. Tako tudi sirota brez načel očita „Primorskemu Listu“ breznačelnost. Mi „Primorski List“ priporočamo prav toplo tudi zavednim somišljenikom izven Primorske, ker s tako nizko ceno se mu bo mogoče vzdrževati le z izredno podporo.“

Dostavljamo še, da so znani politiki v Gorici razposlali na vse strani pisma prijateljem, naj naš list z vso silo zatarejo. — Vsled tega hujskanje so nekateri naroč-

vem letu po končani papeževi slavnosti ne bode me več. Molite za najnevrednejšega služabnika Gospodovega. . . In res o Božicu oboli Bosco nevarno. Sv. oče podelili so mu še enkrat sv. blagoslov. Bolezen hujšala se je od dne do dne, 31. januarja 1888. ob 1/4 uri zjutraj zadonel je še enkrat veliki zvon „zdravo Marijo.“ in zbrani duhovni in gojenci molili so angeljevo češčenje. Umirajoči odprl je še enkrat oči sladko se nasmehnil, rahlo vzdihnil. Njegova čista duša je zletela iz solzne doline v nebeske višave proti nebesom, ki so ga varovale. 48 let nosil je jarem Gospodov ter neutrdujivo deloval v dušni in telesni prospeh človeštvu, reševal mladino iz peklenskega žrela. Sveto, kakor je živel, je tudi umrl, in ljudstvo imenovalo ga je splošno svetnika. Žalovanje bilo je splošno. Od vseh strani prihajali so nekdanji gojenci, katere je rešil, da se poslove od milega dobrotnika ljubljene očeta. Sprevod bil je velikansk. 8 salezijancev nosilo je krsto. Pred krsto korakali so zavodi don Boscovi, za njimi nekdanji učenci njegovi, krsti pa je sledilo na tisoče pobožnega ljudstva. Zemeljske ostanke položili so v kapelici salezijanskega semenišča v Sanfelice pri Turinu k večnemu počitku.

Don Bosco, blaženi don Bosco! Oni, kateremu si sezidal toliko cerkva, odprl ti je gotovo vrata nebeske domovine. Pa tudi na zemlji ime tvoje ostane neizbrisljivo v tvojih delih.

Dalje prihodnjič.

L I S T E K

Ivan don Bosco, njegovo življenje in njegova dela. (Nadaljevanje.)

Mladi duhovnik vstopil je v Turinu v zavod sv. Frančiška Saleškega, da se še bolj izuri v dušnem pastirstvu. Z največjim veseljem obiskoval je jetnike. Po ječah našel je mnogo 12 do 18 letnih jetnikov. Srce je bolelo unetega moža. Pečal se je sedaj z edino mislijo, kako rešiti zapuščeno mladino npravnega propada. L. 1843. postane don Bosco vodja hospica sv. Filomene, ter združi z njim tudi svoje zavetišče za mladino. Toda kmalu pusti mesto vodje, ter se posveti edino le vzgoji zapuščene mladine. Koliko je storil ta mladolinoljub, spoznali bomo pozneje. V dušnem pastirstvu bil je neutrdujiv. Nobena stvar ni ga vzdržala kadar ga je zvala dolžnost. Od jutra do večera presedel je včasih v spovednici mnogokrat kosil je še le ob 11. zvečer. Bil je goreč propovednik in ne brez uspeha. L. 1855. vodil je duhovne vaje v neki kaznilnici. Po dokončanih vajah napravil je vzlet z vsemi 300 jetniki, sam brez vsake straže. In zvečer pripeljal je zopet vseh 300 nazaj v kaznilnico. Ljubizen do Boga in sočutje z revnim ljudstvom bila je gonilna moč; trdna podlaga vsemu pa je bilo njegovo neomajljivo zaupanje v Boga.

Prišlo je nesrečno leto 1848 — Tudi po Turinu pričelo je vreti, pred vsemi trpela je nedolžna duhovščina. Tudi don Bosco,

niki res vrnili list mej njimi tudi Tolminska Čitalnica in „Katoliško društvo“ v Svetem pri Komnu. Ker je nam prepričanje, kateremu služimo, sveto, nas take demonstracije prav nič ne ganejo. Vrh tega nam je število naročnikov letos naraslo in prijatelji katoliških idej in katoliškega življenja bodo skrbeli, da nam najdejo še mnogo novih naročnikov. Nam je edino za sv. stvar, za katero radi žrtvujemo denar, delo in — spoštovanje.

Na Českem vre. Še ni eno leto minulo, odkar so na Českem 76 mladenčev obsodili zaradi veleizdaje, razžalenja Njegovega Veličanstva, psovanja katoliške cerkve in vere . . . in letos na Sv. Večer so zopet 8 mladenčev zaprli zaradi istih hudobij. Na Českem vre. Kristusa je brezverska šola izgnala iz mladeniških src. Zato se mora pa celo na Sveti Večer loviti in zapirati nemirneže in upornike, oni večer, ko stiskana katoliška cerkev slavi Rojstvo večne ljubezni in ob ljubkih jaslicah v solzah veselja prepeva: „Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje“. — Ali bodo oni, ki vladajo, enkrat spoznali, da brez vere in brez Kristusa ne more bivati društvo človeško?!

Rimsko-katoliška božja služba v slovanskem jeziku. Ko se je te dni v Črnogori privikrat opravljala katoliška božja služba v slovanskem jeziku, je knez črnogorski to naznanil papežu. Papež je odgovoril knezu z izrazom hvalečnosti za varstvo katoliške cerkve v kneževini. K slovesnosti je poslal svojega zastopnika. Tudi mnoga katoliška in pravoslavna poslanstva so se je vdeležila.

Nikolaj II. Komaj mine dan, da se ne sliši, kaj novega in sicer do sedaj, vselej veselega o novem ruskem carju. Pet moskovskih študentov ni hotelo prišeci zvestobe novemu carju. Car vkaže odpeljati je čez rusko mejo rekoč: „Naj si iščejo nove domovine, ako nečejo spoznati Rusije za domovino.“ Študenti so se skesali. Ta razsodba je pa res prav salomonska! Kaj ko bi tudi Avstrija tako ravnala z italijanskimi in nemškimi neodrešenci in če treba tudi s slovanskimi nezadovoljnimi, ki skilijo čez avstrijske meje? Bilo bi bolje, ko kaznovati je sè zaporom in hraniti je z avstrijskim kruhom. — V kratkem skliče car komisijo, da preišče in zboljša stanje jetnikov v Sibiriji in jetnikom sploh. — Najnovejši odloki varšavskih železničnih uradov so se začeli razglašati tudi v poljščini. — Varšavski katoliški nadškof je Nikolaju, ko je nastopil carstvo, voščil dobro srečo. Grof Voroncov je v carjevem imenu odgovoril: „Njegovo Veličanstvo, car, mi je vkažal Vaši nadškofovski milosti in vsem duhovnikom varšavske škofije zahvaliti se za voščila.“ — Car je vkažal katoliško bogoslovnico v Kijelcah, katero je bila ruska prejšnja vlada dala zapreti, — zopet odpreti . . .

Razbojniki v Italiji. V Palermu sta te dni sojena dva razbojnika Leonardo in Botinari. Viditi sta prav fina gospoda. Njih glavat Caudino ni še vjet. Vjeta razbojnika sta vmorila okolo — 50 oseb. Tudi denar sta iz njih izsilevala. Od enega nesrečnežev sta izsilila celo 300.000 frankov. Morila nista le moške ampak tudi ženske, otroke in kako! Nekemu trinajstletnemu dečku so prsa razparali, srce in pluća ven vzeli in nazadnje so mu glavo odžagali, ker so sumili, da je njegov oče — ogleduh. Število prič je okolo 200. Ali se bodo iz strahu pred tem pozevinjenimi ljudmi upali pričati kar vedo, se dvomi.

NOVICE.

Goriško.

Mnoga leta!

V pondeljek, 14. januarja se nateče XII. obletnica škofovskega posvečenja Njega Prezvzišenosti knezo-nadškofa

dr. Alojzija Zorn-a.

V stolni cerkvi bo pontifikalna maša ob 10: uri. Peli bodo gg. bogoslovci.

Č. g. J. Tomsič, vikar v Levpi, je prav nevarno zbolel in se zdravi pri vsmiljenih bratih v Gorici. Priporočamo ga bratovski molitvi.

Zloben napad laških liberalcev na Prezvzišenega knezo-nadškofa. Po tržaškera „Piccolo“ je prinesel goriški liberalno-judovski „Corriere“ vest, da je papež naročil našemu Prezvzišenemu nadškofu, da razsodi prepir mej tržaškim prečastitim škofom in tržaškim judovskim magistratom. Recimo, da je to res kaker ni, a kar judovska časopisa dostavljata je osebno žaljivo: „No, prevelikega zaupanja, da bo razsodba slovanskega škofa (goriškega) nepristranska, se ne more zahtevati posebno ne v vprašanji, ki zadeva italijanski magistrat in slovanskega škofa (tržaškega) — njemu prijatelja.“ Namen tega drznega judovskega pisarenja je preočiti. Hočejo, da bi se ljudstvo škofom in katoliški cerkvi vpiralo in odpovedalo pokorščino. In ta sklep se bode ljudstvo tudi naredilo, ako ne bo katoliško časopisje te drznosti bolj pogumno zavračalo! Takih napadov ne smemo molčeč pozirati!

Koliko duš je v goriški knezonadškofiji? Duš je letos 232.204., dušnih pastirjev pa 241. Na vsakega dušnega pastirja pride torej čez 963 duš!

Dekanija St. Peter jih ima 202 več ko lani. Dekanija Tolmin jih ima 147 več ko lani. Dekanija Devin jih ima 73 več ko lani. Dekanija Komen jih ima 57 več ko lani. Dekanija Črniče jih ima 28 več ko lani. Dekanija Ločnik jih ima 10 več ko lani. Dekanija Kobarid jih ima 10 več ko lani. Dekanija Cirkno jih ima 7 manj ko lani. Dekanija Kanal jih ima 45 manj ko lani. Dekanija Bolec jih ima 137 manj ko lani.

Iz duhovskega koledarja goriške nadškofije. Bogoslovcev je v Gorici 96 dijakov v malem semenišči 64; frančiškancev 31, kapucinov 22, duhovnov iz Jezusove Družbe 15; vsmiljenih bratov 12; uršulink 45; vsmiljenih sester (po raznih zavodih) 41; šolskih sester naše Gospe (Notre Dame) 38; sester Božje Previdnosti: 29; sester sv. Križa 20; kantatnih sv. križa 8. — Župnij je v naši nadškofiji 73; vikarij 103. Največ duš ima dekanija Gorica namreč 32.973; najmanj dekanija Kobarid, namreč 6.972.

† **Marija Gaspari.** V Komnu so dne 31. grudna minolega leta zapeli zvonovi mrtvaško pesem. Dan prej je Bog ob 5. uri zvečer k sebi poklical blago dušo iz revnega človeškega trupla — dušo gospe *Marije Gaspari* rojena *Premrov*. Bolehala je dolgo za rakom in imela s tem vice vže na zemlji. Sveto je živela, sveto trepla, sveto umrla. Bila je še pol ure pred smrtjo pri popolni zavesti. Zadnji vskliki „Marija! Marija!“ so pričali o živi veri umirajoče. Verniki in preč. g. dekan so jej pomagali z molitvijo do zadnjega trenutka. Pogreb na dan novega leta je bil nenavadno mnogoštevilčen. Saj so objokovali domačini blago sosedo, ubogi radodarno dobrotnico, otroci nenačudnostljivo mater! 40. letna gospa zapuščala vže priletnega moža in 7 mladoletnih otrok.

Kakor je zapisano na rodbinski gomili, govori jim tudi ona:

Ne žalujte dragi vi,
Večno ne trpi ločenje;
Tam kjer boljše je življenje
Vidimo se zopet vsi!

Iz Tolmina se nam piše: Naša posojilnica, ustanovljena dne 2. aprila 1894, je imela do konca leta 1894 prometa 150.000 gld. Res velik napredek. — V Tolminski fari je bilo l. 1894 krstov 119, pogrebov 152 in porok 20. — Letos bomo imeli misijon in sicer če nam ga kaj ne odnese, od 9. — 17. februarja. Misijonarit pridejo lazaristi iz Ljubljane. Zadnjikrat smo imeli tu misijon l. 1883, ponavljen je misijona pa l. 1886.

Iščejo se dediči. Dne 28. aprila m. l. je vmrl v Gorici vpokojeni polkovnik Karol

Šestak brez oporoke. Kdor bi imel pravico do njegove dedščine, oglasi naj se pri tukajšnjem sodišči.

Ogenj v Št. Andrežu. Dne 7. t. m. ob 6½ zjutraj se je zapazil ogenj v skednju gospoda Avg. Marušiča. Prižgal je hudobni hlapec, ki je bil pri hiši še le tri dni za poskušnjo. Skedenj z orodjem vred je zgorel do tal. Gasilci od postaje in iz Gorice so prihiteli gasiti. Hudobneža so zaprli.

Iz dolnje Vertojbe. Spodletelo je poznane mu, vrlo izobraženemu tatu, kateri je imel na umu okrašt cerkev sv. Janeza v dolnji Vertojbi. Mojster lopov je baje iz Sempasa doma. — Ob uri duhov je nastavil lestvo za lepo razraščeno cipreso, do okna na cerkvenem pročelji, cipresa ga je skrivala. Prerezal je šipo in le previdnosti božji se imamo zahvaliti, da sta memo prišla dva domačina vračajoča se iz Mirne. Ta dva ga zagledata na lestvi in ga povabita na račun. Izgovarjal se je, da je ptičje lovil.

V Rifembergu je lansko leto vmrlo za tifusom blizu 20 oseb. Tudi v Trenti so vmrle tri osebe.

Pri „Humarjih“ na Banjšicah pogorelo je dne 3. t. m. zvečer: 1 hiša, 3 hlevi. Ubogi ljudje. Zažgali so otroci,

V Tomaževici na Krasu je 31 dec. popoldne nastal ogenj na dvorišči Antona Furlana št. 23. Pogorel je skedenj, hlev klaja, i. t. d., tako da petim govedom nima česa klasti.

Iz Komna. Čudno se Komencem zdi, da niso oblastniki c. kr. glavarstva cerkve popolnoma zaprli, če se ne more v njej obhajati sv. misijona.

Iz Kobarida. — Na sv. treh kraljev praznik je po prvi sv. maši Franc B. klal dvoje telet. Ko je že svoje delo končal hotel je še nekoliko teletu vrat prerezati, da se vsa kri odteče; toda tu se stojalo, na katerem so teleta visela nekoliko premakne in iz zidu pade kamen njemu ravno na glavo. Rane ni imel nobene, toda glava ga je pričela boleti. Sel je domov, in mislil je da ne bo hudega. Popoldne ob treh pa je omedlel in ob ½6 bil je mrtev. Možgani so se mu pretresli in skrvaveli. Predno je izdihnil bil je v sv. olje djan. Zapustil je mlado vdovo in 3 otroke, izmed katerih ima najstarejši nekaj čez 3 leta. Bil je še le 30 let star.

V Lokovcu je v noči med 1 in 2. januarjem t. l. zmrznila 30 letna deklina. Mraza je bilo dne 2. t. m. zjutraj ob 7. uri 7° Cel.

Vojaški nabor. C. kr. glavarstvo je razposlalo okrožnico, v koji napoveduje žrebanje mladeničev I. razreda (t. j. rojenih l. 1874.) dne 24. januarja ob 9 uri za goriški ajdovski in kanalski sodnijski okraj. Župani morajo biti osebno pričujoči pri žrebanju.

Imeniki mladeničev rojenih l. 1872, 1873 in 1874 so na razpregledu v občinskih uradih.

Ugovori se imajo naznaniti glavarstvu. Po dokončanem žrebanju bo volitev komisije za vojaško odredbino (takso.)

Mladeniči, ki so bili prestavljeni v nadomestno prihrano (reservo) iz družinskih ozirov ali poslani pred časom na odpust, morajo ponoviti prošnjo v mesecu januarju.

Tržaško-Istrsko.

Udanostna izjava za mil. škofa tržaškega. Škofijski list tržaški objavlja udanostno izjavo, katero je izročila tržaška duhovščina mil. škofu *Glavini*. Mej drugim se glasi: „Odločno obsojamo vsakovrstne in vzlasti v zadnjem času Ti prizadete napade ter jih smatramo kakor sami zadeti. Prosimo polni odkritosrčnega spoštovanja in otroške ljubezni in udanosti ter Vas pozivljamo, da braneč in zagovarjajoč podlage krščanske vere, povdarjajoč in praktično izvršujoč krščansko pravičnost neustraseno vstrajate do konca, pri čemer naj Vas ne ovira ne število let in ne slabotno zdravje. Časteč Te kot očeta in učitelja hodili bomo za Teboj svojim vodnikom, in kaker

dobro vrejena nepremagljiva falanga s Teboj se bojevali ter pred vsem skrbeč za blagor duš, gledali na to, da se duhovi katoličanov vzdramijo, zato da kakor drugod tako tudi pri nas oni z nami tem gorečnejše delujejo za duševni in gmotni blagor someščanov.

Iz tržaške okolice. Imenitno ste jo pogodili z glavo Vašega lista! Vsi primorski Slovenci, ki dobijo list v roke, morajo biti s to glavo zadovoljni, a posebno naši okoličani, ki so tako častno zastopani po onem „mandrjarju“ z „ferkindišem“ na glavi. In potem naj še kdo reče da vi hočete, da bo vaš list v resnici le goriški a primorski le po imenu. Seveda vi ljudje v Gorici ne morete biti vsegavedni, če tudi imate preroke med sabo. Torej če vam kdo iz Istre in Trsta novic ne pošilja — jih tudi natisniti ne morete.

Političnih listov imamo Slovani na Primorskem za dobro letino, namreč *d-set*: „Primorski List“, „Soča“, „Primorec“, „Sloga“, „Vestnik“, „Rinnovamento“, „Edinost“, „Slovanski Svet“, „Naša Sloga“, „Pensiero slavo“ — t. j. toliko, kolikor je vseh drugih slovenskih političnih listov. Srečna dežela, modra politika, lepa edinost!

Pevski kor ruski nastopi 10. t. m. v Opatiji, mimogrede v Pulji, potem pa izkazoval se bode v Trstu v gledališču Rosetti (Rossetti). Vodi ga kakor pred leti Dimitrij Slavijansky.

Nesreča. Viši inženir dež. železnice Valle je 2. t. m. pregledoval železniško progo istrsko. Vozil se je v za to pripravnem želez. vozičku, ki sta ga tirala dva delavca. Blizu Buzeta, kjer precej visi proga, zadene želez. voziček ob mimogredoč naložen voziček nekega kmeta tako silno, da inženirja in delavca vrže iz sebe. Inženir je obležal nezavesten. Prenesli so ga na postajo v Buzet, kjer mu je ondotni zdravnik v prvi sili pomagal, potem pa pripeljali so ga v Trst na njegovo stanovanje.

Užitninski davek je cesar dovolil mestnemu magistratu tržaškemu tudi letos v tolikej meri pobirati, kakor leta 1894.

Nabor l. 1895. V vojaškem oddelku mestnega magistrata tržaškega razgrnena je do 15. t. m. na ogled listina letošnjih novincev. Vsak novinec prepriča se lahko sam, se li ni vrnila kaka pomota glede njegove osebe.

Vsi dimnikarji v Trstu so odpovedali se delu, ker se jim ni zaslužek povisal, kakor so želeli.

Lanski izgredi 12. novembra so bili nesrečno darilo za novo leto Fr. Jajčiču iz Ustja na Vipavskem, ker vdobil je radi njih 3tedensko ječo, Valentin in Iv. M. Piščane vsak jednotedensko, Jak. Požega 2tedensko in Hugo Pacor 10 dnevno ječo; Fr. Kravos je bil oproščen.

A. Skrinjar pa je iztaknil radi žalenja cesarskega osovja 4. t. m. 3 mesece ječe. Pazite ljudje božji kaj govorite! Sale nemne so nevarne!

V poduk in zabavo,

Življenje in smrt na svetu. Na svetu je okolo 1.500.000.000 duš. Število žensk je skoro tako veliko, kakor možkih. Srednja starost je 33 let. Ena četrtnina ljudi vmrje pred 15 letom. Od 10.000 oseb doseže komaj edna sto let, in od 500 oseb postane samo ena stara 80 let. — Na leto vmerje ljudi 33.033.000, na dan torej 91.874, vsako uro 3750, vsako minuto 60, vsako sekundo eden. — „Spomni se človek, da si prah!“

Ženska moda. Prijatelj, videč svoje-ga tovariša dirjati kakor brez glave se škatljo za klobuk, pod pazduho, ga vpraša: „Kam pa dirjaš tako naglo?“ — *Tovariš*: „Da pridem domov, predno se moda zopet ne spremeni.“

V gostilni. Gost: „Natakar, te ribe neso frišne.“ — Natakar: „Kako ne, saj smo jih vzeli ravno kar iz ledu.“ — Gost: „Toraj pa led ni frišen.“

Kdor hoče — more. Mati: „Lojzek, to zdravilo moraš popiti.“ Lojzek: „Mama, jaz ne morem.“ — Mama: „Vse se more, kar se hoče.“ — Lojzek: „Dobro toraj, jaz nečem.“

Odgovorni vrednik in izdajatelj J. Marušič.
Tiska Hilarijanska tiskarna.

Prihodnja številka „Primorskega Lista“ izide dne 24. januarja.

Izjava.

Podpisani je nedavno slišal, da sveče, katere izdeluje in prodaja za cerkevno rabo tukajšnji trgovec g. I. Kopač, niso iz čistega čebelnega voska, ampak so jim primešane druge, nepravne snovi. Vsled tega je dal koščke in ostanke od sveč, ki so bile vže pred več meseci kupljene pri omenjenem g. Kopaču, na tukajšnjem kemičnem poskuševališči razsnoviti in natančno analizovati. Z dne 9. jan. t. l. je podpisani od vodstva poskuševalnega zavoda dobil dopis, s katerim se potrjuje, da je v raziskovanje poslani vosek **čist čebelni vosek** brez vsakega nepravilnega snovi. — Toliko v pričanje poštene obrti

V Gorici dne 9. jan. 1895

Dr. A. Mahnič
vodja mal. semenišča.

Javna dražba.

Podpisani odsek naznanja, da bo dne 28. januarja t. l. ob 10 uri predpoldne v Gorjanskem javna dražba za podvzetje prenovljenja tukajšnje cerkve.

Stroški so prevdarjeni na 11.174 gld. 32 kr. Prevdark, stavbeni načrt in dražbene pogoje si vsakdo lahko ogleda do dneva dražbe pri podpisnem.

Pred začetkom ustmene dražbe je uložiti 5% varščine.

V Gorjanskem 3. januarja 1895.

Cerkveni stavbeni odsek.

Ant. Koren,

trgovec v Gosposki ulici, prodaja razno lončarsko, porcelanasto in stekleno blago, reže in vklada šipe v okna, reže in napravlja okvirje za zrcala in podobe.

A. GLIUBICH

nova lekarna
v Rabatišču

Prav toplo priporoča spodaj navedene tekočine in zdravila.

Dobivajo se: naravne mineralne vode iz raznih studencev.

Kemični, farmacevtični in drogerijski izdelki najbolj čislane domače in tuje zdravilske posebnosti.

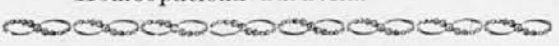
Ribje olje, naravno in izvrstno, prijetnega okusa in kemično čisto.

Ribje olje z železom ali železnim jodom.

Najčistejše žveplenokislo apno c. kr. kmetijske šole v Gorici za vinarsko rabo.

Zdravila za živino, konjski cvet, konjski prašek, goveji prašek.

Homeopatična zdravila.

Guglielmo-va (Guljelmo)

bukvarna

ima zalogo papirja, glasbovin in drugih umetnih del

Travnik 14. — Gorica — Travnik 14.

Sprejema in izvršuje najhitrejša vsako naročbo. — P. n. občinstvu so na ogled raznovrstne glasbene in slovstvene novosti.

Trgovina papirja

Ant. Jeretič

GORICA

Semeniška ulica št. 3. — Za veliko vojašnico št. 15.

Zavod za črtanje papirja

Knjigoveznica

Tvornica

trgovinskih knjig, šolskih zvezkov itd. itd.

Zaloga

pisarskih, risarskih in drugih predmetov,
Šolskih knjig
in drugih učil.

Izključljivo zastopstvo

ter edina razprodaja

lesne rezljanice in slamnatega papirja,
za trgovino z sadjem.

Teodor Slabanja,

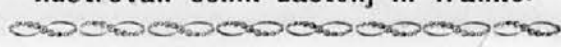
srebrar v Gorici ulica Morelli št. 17.

se priporoča velečastiti duhovščini za napravo cerkvenih posod! — Kakor novo v napravo ali staro v prenovitev.

Da si zamorejo tudi menj premožne cerkve omisliti razne cerkvene reči, se bodo po želji prečastitih p. n. gospodov naročnikov prav vgodni plačilni pogoji stavili.

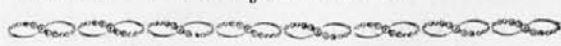
Pošilja vsako blago poštne prosto!

Ilustrovan cenik zastonj in franko.

Anton Fon,

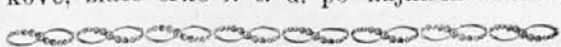
klobučar in gostilničar v Semeniški ulici ima bogato zalogo raznovrstnih klobukov in toči v svoji krčmi pristna domača vina ter postreže tudi z jako ukusnimi jedili. Postrežba in cene jako solidne.

Edvard Paulin,

v Nunski ulici št. 10.

V zalogi ima razne *nagrobne vence*, biserne in porcelanaste, rože za cerkve, palme, cvetke za nove maše in poroke, voščene sveče, mrtvaške obleke, rakve, trakovke, zlate črke i. t. d. po najnižih cenah.

Anton Kuštrin,

v Gosposki ulici v hiši g. Dr. Lisjaka št. 23.

prodaja različno blago n. pr. sladkor, kavo, moko vsake vrste, kis, milo (zajfo) itd., posebno dobro oljino olje za večno luč v cerkvi itd.

9 slik

se prodaja

velikih po 183 cmt visokih in 97 cmt širokih (iz cerkve na gradu pri Mirnem) predstavljajoče naslednje posamične svetnike: Sv. Jožef, sv. Jurij, sv. Mohar in Fortunat, sv. Ciril in Metod, sv. Ana, sv. Katarina, sv. Terezija, (slikal jih je Delneri.) Cena posamični sliki je 5 gld. — Kdor jih hoče naročiti naj se oglasi osebno ali pisмено pri podpisnem.

Janez Gosar

V Gorici na Travniku, št. 13, I.

